

Atıf - Reference: Vodinalı, Selcen; Akıncı Çötök, Nesrin (2019) “Kadına yönelik şiddete hayır” teması bağlamında *Biz Varız* adlı kamu spotu üzerine bir değerlendirme. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 4(7): 36-50.

“Kadına yönelik şiddete hayır” teması bağlamında *Biz Varız* adlı kamu spotu üzerine bir değerlendirme

Selcen Vodinalı*

Nesrin Akıncı Çötök**

Öz

Toplumsal yaşamın her aşamasında rastlanan kadına yönelik şiddet olgusu; kadının maddi ve manevi bütünlüğüne ağır zarar vermesi nedeniyle önemli bir sorun olmasının yanı sıra, kadının toplumsal yaşama aktif katılımının önüne geçerek sosyal ve ekonomik kalkınma önünde de bir engel teşkil etmektedir. Tüm bu gerekçelerle ilgili bakanlık tarafından “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları” oluşturulmakta ve konu ile ilgili farkındalık sağlanması yönünde çeşitli kamu spotları ve basılı materyaller hazırlanarak toplumsal bilinç düzeyi artırılmaktadır. Bu çalışmada söz konusu ulusal eylem planları çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan *Biz Varız* adlı kamu spotu söylem analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İletişim bilimleri bağlamında söylem analizi yöntemi ile incelenen bu kamu spotu ile toplumun bilinçlenmesi sürecindeki olası etkilerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. *Biz Varız* adlı kamu spotunda; gerçek yaşamda karşılaşılan kadının şiddet görme ve gördüğü şiddet karşısında düştüğü çaresizlik durumuna söz konusu bakanlığın nasıl müdahil olabileceği gösterilmektedir. Söz konusu spot bu anlamda güven verici öğeler ve kapsam içermektedir. Şiddet gören kadına tam anlamıyla destek sunacağını açık ve örtük mesajlarla ifade eden bu kamu spotu, söz konusu çerçevede detayları ile analiz edilmiştir. Buna göre spotta kadına yönelik şiddet durumunda ilgili bakanlığın duruma müdahalesi açık ve net olarak vurgulanmaktadır. Bu vurgu ile kadınlara güven unsuru aşılana, çaresiz ve mağdur olmalarının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Kamu spotu, kadına yönelik şiddet, eleştirel söylem analizi

Examining the public service ad called *Biz Varız* in the context of “violence against women” theme

Abstract

Violence against women observed at every stage of social life is an important problem and prevents women’s active participation in social life, which represents an obstacle to social and economic development, as it heavily harms material and spiritual integrity of women. For all of these reasons, the relevant ministry has established “National Action Plans to Fight Violence Against Women” and it is attempted to increase the level of public awareness through several public service ads and printed materials. Accordingly, this study examined the public service ad called *Biz Varız* which was prepared by the Ministry of Family and Social Policies (ASPB), Directorate General on the Status of Women within the framework of these national action plans, with the discourse analysis method. It was aimed with the public service ad which was examined using the discourse analysis method in the context of communication sciences to reveal its possible effects on the public awareness process. The public service ad called *Biz Varız* which was prepared by ASPB in the light of policies on violence against women within the framework of “Fighting

* Öğr. Gör. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Adapazarı Meslek Yüksekokulu Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, e-posta: svodinali@subu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5375-0679

** Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, e-posta: nakinci@sakarya.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3577-8325

Domestic Violence Against Women Project” depicts how the ministry can interfere with the violence experienced by the woman and the consequent helplessness in real life. This ad involves reassuring elements and scope in this sense. This public service ad expressing with the clear and implicit messages that the violence-victim woman will be fully supported was analyzed in detail within the framework in question. Accordingly, the intervention of the relevant ministry in case of violence against women is clearly emphasized in the ad. It is aimed with this emphasis to prevent women from becoming helpless and victims.

Keywords: Public service announcement, violence against women, critical discourse analysis

Giriş

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele, uluslararası ölçekte yer alan temel mücadele alanlarından biridir. Söz konusu sorunun bertaraf edilebilmesi amacıyla başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, hükümetler ve STK’lar işbirliği içinde çalışmakta ve toplumun en küçük birimi olan aileyi koruma amacı taşımaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele, bütüncül ve çok yönlü çalışmalar çerçevesinde toplumun tüm kesimlerini dahil edecek şekilde önlem almayı gerektiren bir mücadeledir. Bu mücadele ile ilgili toplumsal yapıda farkındalık uyandırmak ve bu sorunu gerçekçi ve istikrarlı sosyal politikalarla ortadan kaldırma çabaları disiplinler arası çalışmalarla mümkün olabilecektir.

Kitle iletişim araçları daha fazla sayıda kişiye ulaşabilme, içerik üretebilme ve içeriği kitlelere yayabilme özelliği ile kadına yönelik aile içi şiddet mücadelesinde kilit konumda bir rol üstlenmektedir. Bu rolün öneminden yola çıkılarak kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele bağlamında ortaya konan sosyal politikalar çerçevesinde ele alınan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde şiddet, şiddetin kökenleri, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, aile içi şiddet konularında kavramsal açılım yer alırken, ikinci bölümde ise kadına yönelik şiddet sorunsalı ve bu konuda üretilen politikalar aktarılmıştır. Üçüncü bölümde kadına yönelik şiddet konusunda devlet ve STK’lar eliyle üretilmiş medya ürünleri içinde *Biz Varız* adlı kamu spotunun değerlendirilmesi yer almaktadır. Bu değerlendirmede kadına yönelik şiddet konusunun nasıl işlendiği ve hangi kodların öne çıkarıldığı ortaya konulmaktadır.

Çalışmada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan *Biz Varız* adlı kamu spotu söylem analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Söylem analizi, metinlerdeki söylemleri yeniden üretme, değiştirme, dönüştürme özelliği barındıran bir yöntemdir. Söylemlerin çözümlenmesinde objektivite yoktur, tamamen öznel bir değerlendirme içerir. Her söylem analizi kullanan öznenin aynı konuda-aynı kavram, durum, olay karşısında farklı bakış açıları gelişebilir. Diğer bir ifade ile söylem analizi Van Dijk’e göre özellikle cümle sınırlarını aşan yapılar ve stratejilerini geliştirmek için uygun bir yöntemdir (Şeker ve Tiryaki, 2013). Van Dijk, egemenliğin yeniden üretimi ve bu üretime meydan okumada söylemin rolüne odaklanır ve ona göre egemenlik politik, kültürel, sınıf, etnik, ırksal ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini de içeren elitler, kurumlar ya da gruplar tarafından sosyal gücün çalıştırılması olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda dil kullanımı, söylem, sözlü etkileşim ve iletişim, sosyal düzenin mikro seviyesini anlatırken, sosyal gruplar arasındaki güç, egemenlik ve eşitsizlik çözümlenmenin makro seviyesini anlatır. Eleştirel söylem çözümlemesi, makro ve mikro seviyeler arasındaki bilinen boşluğun kuramsal köprüsüdür (Özer, 2015: 210, 253, 254).

Van Dijk’in çözümlenmeleri, sınıfsal, etnik, ırka dayalı, cins temelli vb. bütün toplumsal farkların nasıl söylem içinde farklar ve hiyerarşiler olarak kurulduğunu örneklerle ortaya çıkardığı için bu çalışmada daha çok Van Dijk’in mikro analiz yöntemi olarak kamu spotuna uygulanmıştır.

Çalışmada yöntem olarak eleştirel söylem analizi kullanılarak kadına şiddet ile ilgili devlet eliyle hazırlanmış kamu spotlarında; şiddet gören kadına bakış ve iktidarın konunun çözümünü nasıl gördüğü üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konusunda yaptığı tüm görsel ve basılı materyaller taranmış görsel materyallerden kamu spotları içerisinden direk tema ve çekici unsurlar barındırması sebebiyle kasti örnekleme metodu ile söz konusu spot seçilmiştir.

Kuramsal çerçeve

Şiddetin temelleri ve aile içi şiddet

Şiddet tüm zamanların ortak bir sorunu olarak karşımıza çıkarken şiddeti anlamak ve doğru analiz edebilmek için şiddet olgusunun sosyolojik, psikolojik, dini ve felsefi temellerini ortaya koymak gereklidir. Şiddet olgusal olarak teorik temelde birçok teorisyen tarafından ortaya konmuş ve onu anlama çabasında disiplinlerarası çalışmanın önemi de ortaya çıkarılmıştır. Şiddet en başta *güç- iktidar* temelli bir alt yapıdan beslenirken tarihsel süreçte irdelendiğinde daha çok politik alandaki görünürlüğü ile şiddetin arkeolojisi ortaya konulmuştur. Dolayısıyla şiddet kavram olarak farklı bakış açılarıyla değerlendirilmektedir.

Şiddeti insan doğasında var olan yapısıyla açıklama çabası onun biyolojik temelleri üzerinden bir okuma yapmak ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca genel-geçer olarak kabul edilen durum, şiddetin, öğrenme - kültürel kodlar ile sosyal çevre içinde yayılım gösterdiği ve aktarıldığı gerçeğidir.

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü'nün (2002) yapmış olduğu tanımla “bireyin kendisine, başkasına ya da bir gruba yönelik maddi veya manevi zarar verme ihtimalini artırması, engellemesi, yoksunluk ve ölüme dönük olarak fiziksel gücü tehdit amaçlı veya gerçekten kullanılması” olarak ifade edilmektedir. Yine Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünyada yılda 1,6 milyondan daha fazla sayıda insan şiddet yüzünden hayatını kaybetmektedir. Kadına yönelik şiddet özellikle dünya ölçeğinde Haksar'a (1986) göre Hindistan, Çin ve Sudan örneklerinde daha belirgin bir şiddet örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Hindistan'ın bazı dini topluluklarda ölen eş ile yakılma ritüeli kadına şiddetin en yüksek seviyesini oluşturduğu durum olarak tüm dünyada tartışılmaktadır. Sati, 'Suttee' olarak ifade edilen gelenek, yani ölüyle birlikte yakılma Hindistan'da bazı dini gruplar tarafından uygulanan bir tür törendir. Söz konusu ritüel insan hakları ve özellikle de kadın cinsiyetinin varlığına karşı yapılması özelliği ile Batı tarafından eleştirilir. Söz konusu ülkelerde istatistiksel bağlamda kadına şiddet eylemleri ülkelerin kendi kültürel ritüelleri sebebiyle de eleştirilen sorunlardan biridir. Söz konusu durumlar ataerkilliğin ve sonuçlarının tartışılmasını gerektirmektedir. Kadına şiddetin ortaya konmasında en başta da devletin uygulamalarında ataerkilliğin yer almasının nasıl olduğu üzerinde durulması son derece önem arz etmektedir.

Şiddetin ortadan kaldırılması amacı çerçevesinde tüm dünyada feminist hareketlerin etkinliklerinden bahsedilebilir. Ataerkilliğe ve cinsiyetçiliğe karşı olarak eşitlik uğraşı içindeki feminist hareketlerin temel düşünceleri 5 maddede toplanmaktadır:

1. Eşitliği arttırmak için çalışmak: statüko eleştirisi.
2. İnsanoğlunun seçeneğini geliştirmek: insanlığın yeniden entegrasyonu.
3. Toplumsal cinsiyet tabakalaşmasını yok etmek: eşit haklar temeli.

4. Cinsel şiddete son vermek: istismarın önlenmesi.
5. Cinsel özgürlüğü teşvik etmek: kadınların cinsellik ve üreme üzerinde kontrol sahibi olmalarıdır (Kaya, 2012: 346).

Feminist hareketlerin bu temel düşünceler noktasında hem fikir olmaları dışında bu düşüncelerin harekete geçirilmesi bağlamında farklılaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda feminist hareketler liberal feminizm, sosyalist feminizm ve radikal feminizm olarak ayrılmaktadırlar. Liberal feminizm kadına verilecek özgürlüğü insan hakları bağlamında ele almakta ve kadınların kendi yaşam becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Marx ve Engels'in fikirlerinden doğan sosyalist feminizm ise kapitalizmin oluşturduğu aile yapısını değiştirmeyi öngörmekte ve bunun devrim ile gerçekleşeceğine inanmaktadır. Radikal feminizm ise toplumsal cinsiyet eşitliği için toplumsal cinsiyetin kendisine son verilmesi gerektiğine inanmaktadır (Kaya, 2012: 348).

Öte yandan şiddet konusu dahilinde politik alanda şiddet sorununun ortaya konulduğu literatürde Hannah Arendt yer almaktadır. Egemenlik-otorite şiddet ilişkisi ve politik süreçler temelinden şiddeti ortaya koyan ve anlamlandıran Hannah Arendt'e göre şiddetin meşruluk arayışları politik süreçlerde gerçekleşir. Ayrıca şiddet, içinde fazladan bir keyfilik ögesi taşır. Ona göre şiddet savaşları doğurur ve savaşların her daim devam etmesinin nedeni, ne insan türünün gizli ölüm istenci, ne bir saldırganlık dürtüsü ne de daha inandırıcı olsa da silahsızlanmanın içerdiği ciddi toplumsal ve iktisadi tehlikelerdir. Ona göre savaşların nedenini uluslararası ilişkilerde savaşın yerine siyasal sahnede başka bir nihai hakemin ortaya çıkmamış olmasında aramak gerekir. Hobbes, "kılıç olmaksızın sözleşmeler sözcükten başka bir anlam taşımaz" derken de şiddeti haklılaştırır (Arendt, 1996: 8). Öte yandan Arendt, 20. yüzyılın savaş, devrim ve şiddetin yüzyılı olduğunu vurgular ve ona göre şiddet araçları bu döneme değin hiç olmadığı kadar gelişmiştir. Şiddetin ve savaşların var olmasının sebebi ise, uluslararası ilişkilerde savaşın yerine başka bir alternatif siyasi çözümün henüz bulunmamış olmasıdır. Teknolojik ilerlemeler de şiddetin devamını sağlayan en temel unsurdur (Arendt, 2012).

Şüphesiz şiddet ile ilgili kuramlarda şiddetin temelleri irdelendiğinde şiddetin psikolojik, biyolojik, sosyolojik ve sebeplerine yer vermek gereklidir. Şiddetin insan doğasında bulunduğunu ileri sürenlerin başında da Freud gelmektedir. Freud'a göre bilinçaltında temel olarak saldırganlık ve cinsellik içgüdüleri vardır. Ona göre saldırganlık içgüdüleri kişinin kendisine yönelmesiyle mazoşizme dönüşür. Diğerlerine yöneldiğinde ise sadizme neden olur ve ona göre insan saldırganlık içgüdülerinden arındırılamaz (Çötök, 2016). Öte yandan Erich Fromm ise şiddetin kökeninden bahsederken insan doğasındaki 'yıkıcılık' üzerinde durur. Fromm, şiddetin gösteriliş biçimini saldırganlık kavramıyla ortaya koyar. Saldırganlığı; biyolojik olarak uyarlanabilir, yaşama hizmet eden, yumuşak saldırganlık ve biyolojik olarak uyarlanamayan saldırganlık olarak 4'e ayırır. Biyolojik olarak uyarlanabilir saldırganlık, yaşamsal çıkarlara yönelik tehditlere verilen bir karşılıktır; kalıtsal olarak programlanmıştır; bütün hayvanlarda ve insanlarda ortak olarak bulunur; kendiliğinden ya da kendi kendini artırıcı değil, tepkisel ve savunucudur; ya yok ederek ya da kaynağını kurutarak tehdidi ortadan kaldırmayı amaçlar. Biyolojik bakımdan uyarlanamayan, zalimce saldırganlık, yani yıkıcılık ve zalimlik, tehdide karşı bir savunma değildir. Bunlar kalıtsal olarak programlanmamıştır; yalnızca insana özgüdür, toplumsal bakımdan yıkıcı olduğu için biyolojik yönden zarar vericidir; başlıca dışavurumları —öldürme ve zalimlik— başka herhangi bir amaca gerek duymaksızın haz vericidir; yalnızca saldırıya uğrayan kişiye değil saldırana da zarar verir. Zalimce saldırganlık, bir içgüdü olmamakla birlikte, kökeni insan varoluşunun somut koşullarında bulunan bir insan gizilgücüdür (Fromm, 1993: 237).

Öte yandan politik alanın tanımlanması temelinde, iktidar gücünün sergilenmesi bağlamında ise şiddet, sosyolojik bir teori olarak karşımıza çıkmaktadır. M. Foucault iktidar kavramını ortaya koyarken iktidarın yaşamın tüm alanlarını denetim altında tutuyor olma durumunun noktasında şiddetten bahseder. Foucault'ya göre iktidar kavramı dinamik bir kavramdır ve belli ilişkiler gözetilerek açıklanabilir. Onun için yöneten ve yönetilenler birbirinden ayrık iki ayrı düzlemde değildir. Siyasi iktidar da araçlarını ve gücünü doğrudan ve sınırlı bir şekilde uygulamaz. 18. yüzyıldan itibaren “yönetimsel akıl” kavramının öne çıktığını vurgulayan Foucault, yönetimsellik ve biyopolitika kavramlarıyla iktidarın yaşamın tüm alanlarını, gündelik hayatı ve bedeni belirlemesi durumunu açıklamak ister. Eğitim, sağlık, emniyet, cinsellik, sosyal hizmetler gibi geniş bir alana yayılan kamu spotları da iktidarın hayatın her alanına sızmasına dair bir örnektir. Dolayısıyla vurgu liberalizmin ve neo-liberalizmin temel belirleyenin gözetleyip denetlemekten öte güce karşı gücü devreye sokmak ve risk yönetimini kontrol etmek olmasıdır. Buna göre hukuk, güvenlik ve disiplin iktidarın üç aracıdır ve geçişken, dinamik bir şekilde devreye sokulurlar. Bu yöntemle siyasi iktidar kendine karşı olan güçleri bile denetleyip her bireyi iktidarı yeniden üreten bir hale getirmek ister. Ona göre eğitim, kadına karşı şiddet gibi konular da siyasi iktidar tarafından kendine hizmet edecek bir halde kullanılır (Acar, 2013).

Kadına yönelik şiddet

Aile içi şiddet olgusu bağlamında cinsiyetçi kökenli olarak karşılaşılan kadına yönelik şiddet problemi tüm dünya genelinde önemle üstünde durulan ve çözüm bulmaya çalışılan en temel toplumsal problemlerden biridir.

TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu kadına yönelik şiddet kavramını “kadının sözel, fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik zarar görmesiyle ve acı çekmesiyle sonuçlanan, kadının temel hak ve özgürlüklerini, en temelde de yaşama hakkını tehdit eden bir eylemdir” şeklinde ifade etmektedir (TBMM, 2011).

Şiddet olgusunun yönelim aracı her ne olursa olsun şiddet, sosyal psikolojik bağlamda ele alındığında bir iktidar gösterisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan şiddet türleri de uluslararası ölçekte tanımlanmış ve bu tanımlara bağlı olarak herhangi biri ile karşılaşılmaması durumunda yaptırımlar söz konusu olmaya başlamıştır. Buna göre literatürde şiddet türleri şöyle ifade edilmektedir:

Fiziksel şiddet: Vurma, yaralama, dövme, kavga etme.

Cinsel şiddet: Taciz, tecavüz, ensest, zorla evlendirme.

Ekonomik şiddet: Zorla çalıştırma, çalışmaktan alıkoyma, kişisel malın izinsiz kullanımı, parasız bırakma.

Sözlü- duygusal şiddet: Aşağılama, hakaret, dalga geçme, kişisel gelişime engel olma, kişinin çevresiyle ilişkisini kısıtlama (Karal ve Aydemir, 2012: 22).

Şiddet türleri genel geçer kabul görmekle beraber şiddet gösterilmesinin cinsiyetçilik ve güç odaklı temelde olduğu vurgulanmaktadır. Geleneksel erkek değerleri olarak kabul edilen sertlik ve haşinlik ile kadına yönelik şiddet arasında doğrudan bir ilişki olduğunu savunan feminist teorisyenler kadına yönelik şiddetin temel nedeninin iktidar ilişkisi olduğunu ileri sürmektedirler. Benzer şekilde ‘kadının ekonomik yoksunluğu, eğitim düzeyinin düşüklüğü, toplumdaki egemen kültürel faktörler, alkol bağımlılığı, ruhsal hastalıklar’ vb. kadına yönelik şiddeti arttıran temel faktörler olarak sıralanmaktadır (Ersöz, 2016).

Kadına yönelik şiddet çalışmalarının teorik çerçevesi dahilinde Crowell ve Burges'in (1996) *Kadına Şiddeti Anlama* adlı eserinde söz konusu durumla ilgili değişkenler belli başlıklar altında incelenmektedir. Buna göre kadına şiddete sebebiyet veren teoriler 6 ana başlıkta değerlendirilebilir. Bunlar; evrimci teori, psikolojik ve nöropsikolojik durumlar, psikopatolojik ve kişisel özellikler, tutumlar ve cinsiyetçi kodlar, cinsiyet ve güç kaynakları ve sosyal öğrenme olarak ortaya konmuştur. Evrimci teori; cinsiyetçi davranışların amacının üreme ve gen aktarımını devam ettirme zorunluluğu üzerinden tanımlanmaktadır. Psikolojik ve nöropsikolojik durumlar bağlamında özellikle testosteron hormonu ve diğer hormonal yapının davranışlara etki etme boyutu ve şiddeti doğurması tartışılmaktadır. Psikopatolojik ve kişisel özellikler kaynağında ise bireysel farklılıklara işaret edilirken tutumlar ve cinsiyetçi kodlar bağlamında ise kültürel inanışların, mitlerin, toplumdaki cinsiyetçi söylem ve kalıpların şiddet faktörünü doğurmadaki önemine işaret edilmektedir. Cinsiyet ve güç kaynakları temelinde ise şiddet, erkek cinsinin güç gösterisi ve bu gösteri ile tatmini olarak değerlendirilirken bu durum cinsel ihtiyaçlar ile de ilişkilendirilmektedir. Son olarak sosyal öğrenme teorisi bağlamında açıklanan şiddet temelinde ise şiddet sonradan öğrenilen bir olgu olarak davranış temelli bir yaklaşımdır. Sosyal öğrenme kuramı şiddet olgusunu açıklamada son derece kabul gören ve üzerinde durulan bir yaklaşımdır.

Şiddet olgusunun çeşitli kuramlara göre açıklanması şiddetin önlenmesi adına gerçekleştirilebilecek çalışmalara da fayda sağlayabilmektedir. Türkiye'de de kadına şiddet sorununun önlenmesi adına Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kapsamında 2007 yılından bu yana "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları" hazırlanmaktadır. Ayrıca Bakanlığa bağlı söz konusu müdürlük kadına yönelik şiddet konusunda basılı-görsel materyaller hazırlamakta ve kamuyla paylaşmaktadır. Özellikle şiddete maruz kalan kişiler için ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Danışma hattı hizmeti vermektedir (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009).

Dünyada ve Türkiye'de şiddet düzeyi ile şiddetin sonuçlarına bakıldığında söz konusu olgu ile ilgili olarak daha fazla önlem alma çalışmalarının gerekliliği göze çarpmaktadır. Meclis komisyonunun raporuna göre (TBMM, 2011) yüksek öğrenim görmüş her 6 erkekten birinin eşine fiziksel şiddet uyguladığı belirtilmiştir. Bu sayı eğitim almış erkeklerle ilgili sunduğu istatistikler bakımından dikkat çekicidir. Yine aynı rapor; ulaşılan veriler sonucunda genel anlamda değerlendirildiğinde kadınların eğitiminin artması, kendilerini şiddetten kurtarma oranını yükselttiğini; erkeklerin eğitiminin artmasının, şiddete başvurmalarını azalttığı sonucunu göstermiştir (Çötök, 2015). Şiddetin önlenmesi ile ilgili olarak en önemli yasal gelişmelerden biri 17 Ocak 1998'de yürürlüğe giren 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun"dur. Kanun, ismi her ne kadar aileyi korumayı çağırırsa da, feministlerin uzun zamandır çıkartılmasını istedikleri, bu konuda kampanya yürüttükleri aile içi şiddete karşı kadınları korumaya yönelik bir kanundur.

Türkiye'de kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi konusunda geçmişten bugüne epey yol alındığı görülmektedir. Özellikle son dönemlerde kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve her yönden haklar temelindeki eşitlik söylemlerinde gerçekleşen gelişmeler akademisyen, aktivist ve siyasetçi kadınlar ile söz konusu olabilmektedir. Şiddetin önlenmesi ve cinsiyet ayrımcılığının son bulması konusundaki süreç bir anlamda devlet mekanizmasına Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Bertaraf Edilmesi Sözleşmesi (CEDAW-1979) ile 1981'de ivme kazanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede hem uluslararası hem de ulusal mevzuat anlamında birçok düzenleme yapılmaktadır. Başta anayasa olmak üzere kadına yönelik şiddetle ilgili mevzuatlar ve maddeler şöyle sıralanabilir:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 4709 sayılı kanun 2001 yılında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 17. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. maddesinin birinci fıkrasına "...ve eşler arasında eşitliğe dayanır" ibaresi eklenmiştir. Yine anayasanın bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 5170 Sayılı Kanun 2004 yılında yürürlüğe girmiş buna göre 10. Maddeye "kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu ve devletin, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğu" eklenmiştir. Anayasanın 17. Maddesi kişinin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkından ve işkence yasağından söz etmektedir. Zorla çalıştırma ve angarya yasağı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı ve haberleşme özgürlüğü de Anayasa'da genel eşitlik ilkesine göre düzenlenmiş olarak yer almaktadır (Anayasa, 18,19,20,21,22. maddeleri).

Ailenin Korumasına Dair Kanun'da (1998) kadına yönelik şiddetle mücadele bağlamında gerçekleşen en önemli yasal geliştirmelerden biri 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dur. Kanunun temel amacı, aile içinde şiddet uygulayan bireyi ortak yaşam alanından uzaklaştırarak ve diğer birtakım tedbirleri uygulamaya koyarak aile içi şiddeti önlemektir. Devlet, ailenin huzuru ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri almakla görevlidir (Anayasa, m: 41). Aile içi şiddetten mağdur olan kadın için koruyucu yasal tedbirlerin alınması zorunludur.

Medeni Kanun (2002), Yeni Türk Medeni Kanunu ile eski kanunun ataerkil nitelikler taşıyan "evlilik birliğinin reisi kocadır, evlilik birliğini koca temsil eder, karının ikametgâhi kocanın ikametgâhidir" gibi CEDAW sözleşmesine çekince konulmasına yol açan maddeler çıkarılmış ve şu şekilde değiştirilmiştir. "Eşler oturacakları konutu beraber seçerler, birliği eşler beraberce yönetirler" (madde 186). Yeni Medeni Kanun "aile reisliği" kavramını ortadan kaldırmıştır. Formal eşitlik ilkelerinin kabul edilmesinin ötesinde yeni yasa, fiili eşitliği sağlamaya yönelik olarak kadının ev içi emeğini tanıyan değişiklikler de getirmiştir. Ayrıca erkek veya kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez. Olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine hâkim izin verebilir (madde 124).

Kadına yönelik şiddet, ayrıca insan hakları evrensel beyannamesinin 3. ve 5. maddelerindeki "yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır. Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez" hükümlerine de uygun olarak değerlendirilebilmektedir.

Yine ulusal mevzuatımızda da kadına yönelik şiddetle ilgili yasalar ve yaptırım maddeleri bulunmaktadır. Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirlere İlişkin Genelgenin (2006) birinci maddesi "sağlık hizmeti sunan kurumlarda çalışan sağlık personelinin kurumlarda çalışan sağlık personelinin kadına yönelik şiddeti tanınması, tespit etmesi, gerekli müdahaleleri yapabilmesi ve şiddete uğrayan kadınları uygun kuruluşlara yönlendirmeleri için gerekli alt yapının oluşturulması ve sağlık çalışanlarının mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programlarında kadına yönelik şiddet konusunda yer verilmesi gereklidir" şeklindedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına kadın ve erkek arasındaki ekonomik eşitsizliğin ortadan kaldırılması için gerekli tedbirlerin alınması görevini vermektedir (1.madde). Kadına yönelik şiddetle ilgili spot filmlerin üretilmesi, ulusal, bölgesel ve

yerel medyada ulusal bir kampanya çerçevesinde gösterilmesinin sağlanması 10. madde ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün görevleri arasında yer almaktadır. Yine genelge doğrultusunda Diyanet İşleri Başkanlığı kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda, toplumu bilinçlendirmek üzere hutbe ve vaazlar verilmesini sağlayacaktır (12.Madde). Kent planlanmasında, sokak ve parkların iyi aydınlatılması ve kadınların acil telefon hatlarına kolay ulaşabilmesini sağlamak amacıyla telefon kulübelerinin sayılarının artırılması gibi kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda gerekli hizmetlerin sunulması 14. madde ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile yerel yönetimlerin görevleri arasındadır. Genelge ile ayrıca tüm sağlık kuruluşlarında şiddet mağduru kadınlara yönelik özel birimlerin oluşturulmasının zorunlu hale getirilmesi yer almaktadır (2.madde).

Kadına yönelik şiddetle ilgili medya çalışmaları

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalar

Kadına şiddete hayır temalı birçok afiş, broşür, kitapçık, kısa film, belgesel, kamu spotu hazırlanmış ve hazırlanmaktadır. Bu çalışmalar sivil toplum örgütleri, bakanlıklar ve bazı işbirlikleri ile ortaklaşa hazırlanan çalışmalardır. Bu çalışmada da sadece kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanmış görsel arşive bunun özelinde de ilgili bakanlık tarafından hazırlanan kamu spotlarına yer verilmiştir.

Görsel materyaller ve kamu spotları

Kamu spotu, Kamu Spotları Yönergesinin 3(c) maddesine göre “kamu kurum ve kuruluşları ile dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan veya hazırlatılan ve üst kurul tarafından yayınlanmasında kamu yararı olduğuna karar verilen bilgilendirici ve eğitici nitelikteki film ve sesler ile alt bantları” anlamına gelmektedir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkındaki Kanun’un, 10(5) maddesi gereğince üst kurul tarafından tavsiye edilen kamu hizmeti duyuruları ücretsiz yayınlanır ve reklam sürelerine dâhil edilmez. (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, 2012).

Kar amacı gütmeyen kamusal kuruluşlara kamuyu ilgilendiren konularda mesajlarını radyo ve televizyon kanalı ile yayınlatabilme hakkını veren kamu hizmetine ve yararına yönelik duyuru ve spotlarda mesajın ticari bir yönü olmamalı, özel çıkarlar gözetilmemeli, siyasal bakımdan tarafsızlığı esas alınmalıdır (Balta, 2012). Kamu spotlarının hazırlanması sürecinde sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlar toplumsal fayda yaratacağını düşündükleri kamu spotlarını RTÜK onayına sunarlar. RTÜK kamu yararına görürse spotların üst köşesinde kamu spotu ibaresi konularak ulusal mecralarda yayınlaması hususunda salık verir.

Kamu spotları toplum yararı ilkesi amacı ile kurgulandığından, çevre kirliliği (geri dönüşümlü ürünler), israfi önleme, küresel ısınma, aile planlaması, afet niteliğini taşıyabilecek sosyal sorunlar, kazaya sebebiyet verebilecek trafik kuralları uyumu uyarıları, suç unsurlarından kaçınma ve oranlarını düşürme, kadına ve çocuğa başta olmak üzere aile içi şiddet (toplumsal duyarlılık), bebek ölüm oranlarının asgari seviyeye indirgenmesi, mesleki eğitim programlarına katılımın teşviki, organ bağıışı, kız

çocuklarının eğitim yaşamlarına devam etmelerinin gerekliliği ve desteğin önemi, hayvan hakları, sağlıklı beslenme (obezite, kolestrol) ile madde bağımlılığı ve bulaşıcı hastalıklar başat olmak üzere, toplum refahı ile sağlığını gözetme ve tehditleri en aza indirmeye içeriklerini öncelikli olarak işleyerek, izler kitleyi ikna temelli yönlendirme hedefi ile kamu ve sivil toplum kuruluşları olarak nitelenen vakıf ve dernekler gibi gönüllü çalışmayı esas alan taraflarca hazırlanır (Akova, 2017: 17).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün konu kapsamında hazırladığı ve ASPB'nin resmi YouTube hesabına yüklenen videolardan oluşan görsel materyaller şunlardır:

Filmin adı: "İçimizden Birileri"

Türü: Spot Drama (Sosyal Reklam)

Konusu: GAP TV kanalında yayınlanmak üzere Kadına Yönelik Şiddet, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Resmi Nikah, Kadınların Okuma-Yazma Kurslarına Katılımının Önemi, Başlık Parası, Töre Cinayetleri konu başlıkları ele alınmıştır.

Süre: 6 ayrı spot film olup 30 dakika

Yapım Yılı: 2000

Filmin adı: Suç Bende Değil

Türü: Belgesel

Konusu: TRT GAP TV'de yayınlanmak üzere hazırlanan belgesel filmde yöredeki kadının eğitim durumu, okuryazarlık oranı, kız çocuklarına karşı ayrımcılık, erken evliliklerle ve akraba evlilikleriyle mücadele, kadınların bilinçlendirilme çalışmaları, töre ve namus cinayetleri, kadına yönelik şiddet ve şiddeti önlemek için gerçekleştirilen çalışma ve hizmetler ele alınmıştır.

Yılı: 2008

Süresi: 25 Dakikalık / 6 Bölüm

Filmin adı: "Kadına Şiddet İnsanlığa İhanettir!" kamu spotu

Türü: Spot Drama (Sosyal Reklam)

Konusu: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü vesilesiyle yayınlamış olduğu; Türkiye'nin dört bir yanından gerçek karakterler ile kadına yönelik şiddeti konuştukları, millî duygular ve beraberlik konularını ele alarak kadının birleştirici gücü, manevi değerlerimizin kadına bakış açımızı şekillendirdiğini anlatan bir kamu spotudur.

Serinin diğer spotunda ise Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi, 2015 yılı 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle, kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla, birçok ünlü isim ile birlikte kamera karşısına geçerek konuya farkındalık sağlanması amacı ile kamu spotunda yer almıştır.

Süre: 45 sn /2 Bölüm

Yapım Yılı: 2015

Filmin adı: “Kadın Hayattır!” kamu spotu

Konusu: Hazırlanan filmde her yöreden kadın görselleri altında fotoğraf altı metin olarak nitelendirilen; Kadın Annedir, Eştir, Evlattır. Kadın Hayattır, Kutsaldır, Eştir vb. mesajları verilmektedir.

Yılı: 2017

Süresi: 40sn

Filmin adı: “Kadına Şiddete Karşı Burdayım de” kamu spotu

Konusu 25 Kasım Kadına Şiddete Karşı Burdayım de programı için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir kamu spotudur. Animasyon şeklinde hazırlanan söz konusu spot kadının her alanda var olduğu, kadının gücüne ve hayattaki emeğine vurgusu yapılan bir ortak yapım kamu spotudur.

Yılı: 2017

Süresi: 44sn

Diğer kamu spotları

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi adı altında yürüttüğü Avrupa Birliği Projesi'nin Kampanya Filmi (50 sn).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Alo 183 Kamu Spotu (45 sn).

Aile İçi Şiddete Son Kamu spotu (17 sn).

“Biz varız” adlı kamu spotu (46 sn).

8 Mart 8 Kadın Projesi Kamu Spotu "Sevginin yerini şiddet almasın." T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı / Zeytinburnu Belediyesi / Kültür Toplum ve Aile Derneği işbirliği ile (15 sn 8 spot).

Bu çalışmalar içinde 8 Mart, 8 Kadın Projesi Kamu Spotu *Sevginin Yerini Şiddet Almasın* adlı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Toplum ve Aile Derneği iş birliği ile hazırlanan 15 saniyelik cinayete kurban giden 8 kadını anlatan 8 spottan oluşan film oldukça dikkat çekicidir. Hülya Avşar, Ayşe Paşalı'yı, Bergüzar Korel, Melek Karaaslan'ı, Nur Fettahoğlu, Gülşah Sarcan'ı, Burcu Esmersoy, Şefika Etik'i, Dolunay Soysert, Meral Tahta'yı, Meltem Cumbul, Ceylan Soysal'ı, Ezgi Mola, Selma Civek'i, Songül Öden, Mehtap Civelek'i canlandırmıştır. Söz konusu spot kullanılan dikkat çekici görsellerle hedef kitlenin üzerinde farklı bir etki yaratmayı ve bu şekilde zihinlerde daha kalıcı izler bırakmayı hedeflemiş bir spottur. Mesaja maruz kalanlarda dehşet, şiddete karşı hassasiyet gibi duygular oluşturarak mesajın zihne kaydedilmesi amaçlanmaktadır. Vahşice öldürülen bu 8 kadın temsili olarak ölü makyajıyla ünlüler tarafından canlandırılmıştır. Spotta, ünlülerin yer alması da spotu daha çekici kılmıştır. Kamu spotu 8 Mart 2013 tarihinde dünya kadınlar gününde yayınlanmaya başlamıştır.

Son dönem yayınlanan kamu spotlarından yine en çok ses getirenlerden biri sosyal medyada da oldukça yer alan “Kadına Şiddet İnsanlığa İhanettir!” kamu spotları serisidir. Söz konusu spotta cumhurbaşkanı ve eşinin yer alışı ve spotun başlıca ifadesinin “kadına şiddet insanlığa ihanettir” olması Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın toplantılarında ele aldığı bir konu olup konuşmalarına bu sözle başlaması spota ilham veren bir slogan haline dönüşmesinin kaynağıdır. Cumhurbaşkanı'nın eşi ile beraber

spotta yer alıp mesaj vermesi ise mesajı güçlendiren, bire bir güven unsuru sağlayan, tüm halkı kucaklayan ve kapsayıcı şekilde telkin eden özellikleri ile diğer kamu spotlarından ayrılmaktadır.

***Biz Varız* adlı kamu spotu analizi**

Görüntü düzleminde; ilk olarak eline bavulunu almış sessiz bir biçimde evden çıkıp apartman merdivenlerine yönelen bir kadın görünmektedir. Kadın evinden ayrıлып sokakta hızlıca olduğu yerden uzaklaşmaktadır. Ses düzleminde ise; dış ses görüntü ile eş zamanlı olarak “Hiç istemese de evini bırakıp gitmek zorunda kalan pek çok kadından sadece biri Ayşe. Çaresizce ordan oraya koşan” ifadesi duyulmaktadır.

Beyaz etek, üzerinde gömlek ve bavuluyla sokakta yavaşlamaya başlayan kadının önüne birden fazla sokak çıkmaya başlamıştır. Bu sırada başı öne eğik olan kadın sokaktaki yol ayrımına geldiğinde elinden bavulunu yere atmaktadır. Önüne çıkan yollardan hangisine gideceğini düşünürken kafasını kaldığı anda omzuna bir kadının dokunduğu görür. Ses düzleminde ise “hayatının yol ayrımı ile ne zaman karşılaşacağını bilmeyen kadınlardan sadece biri” denmektedir.

Gelen kadın omza dokunduktan sonra kırık bir tebessüm eder ve karakterin göğsüne sarılır. Ekranda birden iki kadın daha belirir. Onlarda aynı ifadeyle kadına sarılmaya başlarlar. Karakter şaşkınlık içinde sokağa bakmaktadır. Tüm sokaklardan kadına doğru yönelen birçok kişi bulunmaktadır. Kadın karaktere doğru gelen diğer karakterler yaşlı, genç, çocuk, esnaf hemen hemen her kesimden toplumun geneline yansıtabilecek görünümündedir. Ses düzleminde ise “korkma Ayşe, artık biz varız. Bize ihtiyacın olan her an yanındayız” denmektedir.

Görüntü düzlemi şöyle ifade edilebilir: Kadın karakterin çevresinde adeta etten bir duvar örülmekte ve halka gittikçe büyümektedir. Kadın karakter Ayşe, mutluluk ifadesiyle gökyüzüne bakmaktadır. Spotun hikâyesi kadının gökyüzüne umutlu ve mutlu bakmasıyla sonlanırken spotun görüntü düzleminde ASPB’nin logosu yer alır ardından son bulur. Ses düzleminde “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” denmektedir.

Eleştirel söylem analizi kullanılarak spottaki öznenin nasıl konumlandırıldığı ve sözcüklerin seçimi ise şu şekilde ifade edilebilir:

Spottaki söylemler

Dış ses	Hiç istemese de evini bırakıp gitmek zorunda kalan pek çok kadından sadece biri Ayşe.
Dış ses	Çaresizce ordan oraya koşan. Hayatının yol ayrımı ile ne zaman karşılaşacağını bilmeyen kadınlardan sadece biri.
Dış ses	Korkma Ayşe, artık biz varız. Bize ihtiyacın olan her an yanındayız. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Seçilen Sözcükler ve Anlamları

Seçilen sözcük	Sözlük anlamı (tdk.gov.tr)	Kastedilen (imalar)
Çaresizce	Çaresi bulunmayan, onulmaz	Umutsuz, ne yapacağını bilemeyen
Yol ayrımı	Yolların birbirinden ayrıldığı yer.	Seçenekler

Korkma(olumsuz)	Korkmak işi	Korkma Ayşe! Korku ve endişe duyan birine söylenen telkin/korkak-ürkek
Biz varız	Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan çokluk	Biz kelimesi ile kastedilen ASPB
İhtiyaç	Gereksinim	Şiddet vb. şeylerle karşılaşıldığında korunma-sığınma gibi kavramlar ihtiyaç olarak nitelendirilmiş
Yanında olmak	Onu destekleyen, yandaş, taraflı, taraftar	Devletin her zaman vatandaşın yanında olduğu

Öznenin konumlandırılışı

Kamu spotundaki özne; Ayşe isimli karakterdir. Ayşe, şiddet gören kadınları temsil etmektedir. Ayşe seçilen kelimelerden de anlaşılacağı üzere çaresiz, korkan, ne yapacağını bilemeyen, evinden ayrılmak zorunda kalan umutları tükenmiş, dayanma, sığınma ihtiyacı olan bir karakteri canlandırmaktadır. Bu şekilde nitelenen karakter çaresiz bir haldeyken görüntü düzleminde görülen birçok vatandaşın ona yönelmesi, sarılması ve etten duvar örmesiyle birden mutlu bir karaktere bürünür. Artık kendini daha emniyette hissetmektedir. Örülen etten duvar ise devleti temsil etmektedir. Ayşe'nin artık daha umutlu ve güvende bir konumlandırması ile hikâye son bulur.

Kamu spotlarının genelinde çoğunlukla olumsuz ve korkutucu görüntülere yer verilmesi ve canlandırılan karakterlere atfedilen olumsuz sıfatlar, süregelen “propaganda” alışkanlıklarını düşündürmektedir.

Spottaki ilk söylem dış ses şöyledir: “Hiç istemese de evini bırakıp gitmek zorunda kalan pek çok kadından sadece biri Ayşe.” Bu söylemde Ayşe gibi evini bırakıp giden şiddet yüzünden evini terk eden kadınların sayıca çokluğunu ve izleyicilerden aynı durumda olanlara yalnız olmadıkları duygusunu verebilmek amaçlanmıştır. Bu durumu yaşayan birçok kadının olduğuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Burada verilen mesaj, şiddet gören birçok kadın evini terk etmek zorunda kalır ve Ayşe’de onlardan biridir. Sadece onlardan biri derken şiddetin yaygın olduğuna dikkat çekmek istenir. Ayrıca karakterin isminin ülkemizde çok yaygın isimlerden biri olan “Ayşe” seçilmesi bu durumu yaşayan kadınların yine sade yaşam içinde, içimizden biri gibi yansıtılmak istenmesidir. Burada kadın karakterin evini terk etmek zorunda kalması da istenmeyen bir durumdur. Şiddet görenin değil şiddet gösterenin uzaklaştırılması gereken bir durumda kadının evi terk etmesi ve çaresiz durumda gösterilmesi kadının aczini ortaya koyan ve durumun içselleştirilmesine etki edecek bir mesajdır.

Spottaki ikinci söylem ise “çaresizce oradan oraya koşan. Hayatının yol ayrımı ile ne zaman karşılaşacağını bilmeyen kadınlardan sadece biri.” Bu söylemde bu durumla karşılaşan kadınların çaresizliği ve bu çaresizlikle hangi yoldan gideceğini bilemeyen kadınların sayıca çokluğunu ve içinde buldukları durumu anlatır. Burada verilen mesajda; kadınların şiddet karşısında çaresiz kaldıkları ve kılavuz olmadan hangi yola sapacaklarını bilmeyen, aciz durumda ve yardıma ihtiyaç halinde oldukları anlaşılmaktadır. Yine burada Ayşe'nin bunu yaşayan tek kadın olmadığı vurgusu “...sadece biri” kelimeleri durumu ifade etmektedir. Yani sayıca aciziyet içindeki Ayşe’ler epey fazladır, bir prototip üzerinden kadının yaşadığı durum gözler önüne serilir.

Üçüncü söylem ise “korkma Ayşe, artık biz varız. Bize ihtiyacın olan her an yanındayız, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” şeklindedir. Burada Ayşe’nin aslında yalnız olmadığı, korkmaması gerektiği, ihtiyacı olduğu her an bakanlığın onun yanında olduğu ifade edilmektedir. Burada verilen mesaj; Ayşe karakteri yaşadığı durumdan dolayı çok korkmaktadır ve devletin her zaman vatandaşın yanında olduğu Ayşe gibi korkan kişilerin, artık korkmaması gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Ardından gelen Bakanlığın logosu ve dış sesin ismi zikretmesi bunu destekler niteliktedir. Ayrıca kadının çevresine örülmüş olan etten duvar devleti temsil etmektedir. Devlet yaşamsal, canlı bir hayati organ misali ihtiyaç halindeki kadınları sarmalayıp güçlendirmektedir. Bunun karşılığı olarak Ayşe, güç kazanmış, yalnız olmadığını hissetmiştir. Yüzündeki aciziyet ve çaresizlik yerini gülen bir yüze bırakmıştır.

Sonuç

Kadına yönelik şiddet olgusu dünyada ve Türkiye’de sık karşılaşılan ve kadının sadece insan olmaktan kaynaklı haklarını da tehdit eden bir konu olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Öte yandan sorunla mücadele için yapılan birçok yasal düzenleme, önleyici tedbirler, bilinçlendirme kampanyaları, kamu spotları vb. çabalara rağmen bu sosyal sorun varlığını sürdürmektedir. Türkiye’de özellikle bu konuda sivil toplum kuruluşları da kilit rol oynamaktadır. Çalışmaların, iş birliği çerçevesinde toplumun tüm kesimlerini dahil ederek gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda üzerinde durulması gereken en önemli konu belki de kadının toplum içinde sosyal-ekonomik statüsünün artırılmasına yönelik çalışmaların yapılmasına ağırlık verilmesidir. Şüphesiz ailenin birlikte geçirdiği zaman dilimleri, sağlıklı bir iletişim atmosferi, aile bireylerinin rollerinin tanımlanması ve sorumlulukların buna uygun iş bölümü ile gerçekleştirilmesi vb. hususlar da aile içi şiddetin bertaraf edilmesinde yer alabilecek düzenlemeler dahilinde sıralanabilir.

Kamu spotlarına ait en temel özellik spotlarda yer alan öncelikli mesaj ve dış ses ile göstergelerde yer alan söylemlerde devlet, biz dilini kullanarak vatandaşın her zaman yanında olduğunu vurgulamaktadır. Kamu spotlarının birçoğu iktidarların belli başlı konularda, “ideal” vatandaş yaratabilme arzusu için kullandığı bir medya ürünü olmaktadır. Kamu spotları nasihat içermektedir ve hatta toplumsal bir sorunu görmezden gelmeyen, her zaman vatandaşın yanında olduğunu hissettiren mesajları görünür kılarak hem varlığını hatırlatan hem de duyarlıyız mesajı veren temalarla doludur. Bu amaçla hazırlanmış kadına yönelik şiddet konusunda devlet ve STK’lar eliyle üretilmiş medya ürünleri içinde *Biz Varız* adlı kamu spotu söylem analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiş ve bu değerlendirmede kadına yönelik şiddet konusunun nasıl işlendiği ve hangi kodların öne çıkarıldığı ortaya konulmuştur. Kamu spotunda kadının çaresizliğinin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sayesinde ortadan kalktığı görülür. Bakanlık çaresiz ve ihtiyaç içinde kalmış kadına güven verdiğini, destek olduğunu hissettirir. Dolayısıyla destek olma temelinde çerçevesiz söz konusu kamu spotu, başlangıçta korku ve endişe uyandıran görüntüleri kullanması ile kadına şiddetin yaşanabileceğini fakat bu durumda bakanlığın bu olaya sahip çıkacağı vurgusunu taşır. Şayet spotun olay örgüsü, başlangıçta kadına şiddetin olmasını dahi içermeyecek şekilde tasarlanmış olsa idi, o zaman söz konusu spotun pozitif çağrışımlarla çekicilik unsuru barındırdığı söylenebilirdi.

Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yapılan çalışmalarda kamu spotlarının önemi bilinçlenme ve farkındalık etkisi göz önüne alındığında yadsınamaz bir

gerçektir. Şiddeti önleyici ve kitleleri bilinçlendirmede kitle iletişim araçları üzerinden hazırlanacak kamu spotları etki yaratmak için önemli araçlardır. Günümüzde şiddet vakası yaşandığında yardım eli uzatılıp sadece telefon numarası verilen mesajlardan önce, önleyici özellikler barındıran ve böylelikle daha fazla etki alanı yaratabilecek özellikte kurgulanmış spotlara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Arendt, Hannah (1996) Şiddet Üzerine, *Cogito*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 6-7: 7-23.
- Arendt, Hannah (2012) *Şiddet üzerine: Seçme Eserler*, İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Acar, Z. B. (2013) solgazetebakis.net. <http://solgazetebakis.net/2013-haziran-temmuz/kamu-spotlari/kamu-spotlari-ve-kadınlar>.
- Akıncı Çötök, Nesrin (2016) Şiddeti Anlamada Temel Dinamikler: Şiddetin Sosyo-Psikolojik Arkeolojisi, *II. Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Araştırmaları Kongresi Bildiriler kitabı*, 11-13 Aralık, 31-39.
- Akıncı Çötök, Nesrin (2015) Toplumsal Cinsiyet Rolü Dahilinde Kadına Şiddet Olgusuna Karşı Kadın Algısı, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3): 937-952.
- Akova, Sibel (2017) Sigarayı Bırak, Hayatı Bırakma Sloganlı Kamu Spotları Örneklerinin Alımlama Analizi Yöntemi İle İncelenmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2): 15-36.
- Balta Peltekoğlu, Filiz (2012) *Halkla İlişkiler Nedir?* İstanbul: Beta Yayınları.
- Crowell, Nancy A. and Ann W. Burgess (1996) Understanding Violence Against Women, Panel on Research on Violence Against Women, *Committee on Law and Justice, National Research Council*. Washington D.C.: National Academy Press.
- Dünya Sağlık Örgütü (2002) *World Report on Violence and Health*, https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/
- Günindi Ersöz, Aysel (2015) Özel Alan / Kamusal Alan Dikotomisi: Kadınlığın Doğası ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi / Journal of Sociological Research*, 1: 80-102.
- Fromm, Erich (1993) *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*, çev: Şükrü Alpagut, İstanbul: Payel Yayınları.
- Haksar, Nandita (1986) Women and Violence, *Economic and Political Weekly*, 21(49): 2126-2127.
- Karal Dilek ve Aydemir, Elvan (2012) Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi, *Rapor* No:12-01.
- Macionis, John J. (2012) Toplumsal Cinsiyet Tabakalaşması. *Sosyoloji*. Ed. Vildan Akan Çev. H. Eylem Kaya, ss. 327-355, Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Özer, Ömer (2015) Teun Adrian Van Dijk Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler*, Ed. Besim Yıldırım, ss.197-287, Konya: Literatürk Akademia.
- Özerkmen, Necmettin (2012) Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet, *Akademik Bakış Dergisi* 28:1-19.
- Şeker, Mustafa ve Tiryaki, Salih (2013) Sigara ile İlgili Kamu Spotlarında Moral Panik Etkisi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 33: 223-241.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009) Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ana Raporu. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

TBMM (2011) Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu. Ankara.
Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (2012) Sivil Toplum İzleme Raporu “Kamu Spotu ve STK'lar: Vaka Analizi”. İstanbul.